

RESOLUCIÓ DE LA SINDICATURA DE GREUGES QUEIXA RELATIVA ALS DRETS DE LA GENT GRAN

ANTECEDENTS

Descripció dels fets objecte de la queixa

En data 31 de gener de 2024 diverses persones usuàries de l'Espai de Gent Gran Maria Aurèlia Capmany van presentar una queixa en aquesta Sindicatura en què manifestaven la seva disconformitat amb la previsió de tancament de l'equipament i amb la manca d'alternatives.

Hi exposaven el següent:

Estava previst el tancament de l'Espai de Gent Gran Maria Aurèlia Capmany i els orientaven a l'Espai de Gent Gran Germanetes, que havia d'entrar en funcionament properament, però que els semblava inviable per la distància.

L'Espai de Gent Gran Maria Aurèlia Capmany està ubicat al carrer d'Enric Granados, 47, i l'Espai de Gent Gran Germanetes es troba al carrer de Viladomat (entre Consell de Cent i Diputació). La distància que separa ambdós equipaments és insalvable per a moltes de les persones grans, algunes amb problemes de mobilitat, a banda de comportar el trencament amb l'entorn veïnal de referència.

D'ençà de l'anunci del tancament de l'Espai de Gent Gran Maria Aurèlia Capmany, l'equipament ha perdut molts usuaris i usuàries. També s'ha pogut observar que l'equipament ja no apareix en el fulletó "Guia de serveis i equipaments de l'Eixample".

Les persones afectades per la previsió del tancament de l'Espai de Gent Gran Maria Aurèlia Capmany s'han dirigit a l'Ajuntament en diversos moments i utilitzant canals diferents, sense que hagin vist ateses les seves peticions.

Actuacions fetes

Admesa a tràmit la queixa, la Sindicatura va iniciar la instrucció de l'expedient. Va estudiar els fets i la legislació aplicable, amb la finalitat de valorar si s'havien aplicat els **principis de bona administració** per a la salvaguarda dels drets fonamentals a la ciutat.

Després d'examinar el contingut de la queixa i la documentació aportada per les persones interessades, es va considerar convenient dirigir-se al **Districte de l'Eixample** per tal de conèixer les intervencions fetes en relació amb la queixa presentada.

El dia 13 de febrer de 2024 es va sol·licitar a aquest organisme la informació necessària per a l'estudi de la queixa.

Resposta dels òrgans afectats

El dia 15 de març de 2024 aquesta Sindicatura va rebre la informació sol·licitada. L'escrit exposa les actuacions que va dur a terme l'Ajuntament.

CONSIDERACIONS

1. Informació massa genèrica

Abans de res, des d'aquesta Sindicatura es vol manifestar que **la informació facilitada en l'informe de resposta és molt genèrica, ja que, malgrat que es dona resposta a totes les qüestions plantejades per la Sindicatura, es fa d'una forma molt succinta i aportant pocs elements per a l'anàlisi.** Per aquest motiu, és difícil discernir si s'ha actuat correctament en el cas concret, alhora que no es correspon amb el deure de col·laboració amb la Sindicatura ni amb els principis d'actuació d'una bona administració.

En conseqüència, es recorda al Districte de l'Eixample l'obligació dels òrgans municipals, d'acord amb el que estableix la base III, apartat 3 del Reglament de funcionament de la Sindicatura de Greuges de Barcelona, d'aportar dades, expedients i, en general, tota la documentació necessària perquè pugui dur a terme les seves actuacions de supervisió.

2. Motius del tancament de l'Espai de Gent Gran Maria Aurèlia Capmany i proximitat respecte a altres equipaments similars

L'informe municipal exposa que es preveu el tancament de l'Espai de Gent Gran Maria Aurèlia Capmany pel següent:

- a) La inadequació dels espais actuals per poder desenvolupar-hi el programa segons les característiques i els requeriments del Pla de millora municipal de casals de gent gran aprovat el 2006. Aquest demana un espai funcional de 1000 m², mentre que l'espai actual és de 200 m².
- b) L'espai està ubicat a l'entresol d'una finca de veïns, fet que ocasiona algunes dificultats en relació amb el tractament dels accessos i amb la realització d'algunes activitats.

Entenem que el Pla al qual es refereix l'informe municipal és el **Pla de Millora dels Casals i Espais de Gent Gran Municipals, publicat el 2007**. Així, ens trobaríem amb unes premisses del 2007 que s'estan aplicant el 2024.

Aquest document diu que l'any 2005 Barcelona tenia una població de 323.568 persones de més de 65 anys. Però l'any 2022 la població de més de 65 anys de la

ciutat era de 349.178. Per tant, **en el conjunt de la ciutat el nombre de persones de més de 65 anys s'ha incrementat.**

Pel que fa al Districte de l'Eixample, la població de més de 65 anys el 2005 era de 59.541 persones, mentre que el 2022 era de 58.579 persones, de manera que **ha experimentat una davallada.**

No obstant això, el Pla també fa referència a un previsible futur (en el qual ens trobem actualment) en el qual les persones jubilades tendrien a ser més instruïdes, qualificades i informades, amb la qual cosa, el seu nivell d'exigència augmentaria i esdevindria cada vegada més heterogeni.

També planteja que, degut al sobreenvelliment, hi haurà un col·lectiu de persones que disposarà d'un bon nivell de qualitat de vida i durant molts anys, motiu pel qual **es requeriran espais adaptats i específics que atenguin les seves necessitats relacionals i de lleure, respectant els seus bioritmes, sense perdre de vista la prevenció davant de possibles situacions de risc d'exclusió.**

En aquesta línia, també el Pla estableix uns eixos vertebradors, entre els quals fa referència als **espais de gent gran com a serveis públics fonamentals per cobrir les necessitats bàsiques de relació, d'afecte i de sentit de pertinença de la gent gran a una comunitat.**

Entenem, per tant, que aquests aspectes recullen l'essència i els objectius del Pla, a partir dels quals s'haurien de prendre les decisions relacionades amb els equipaments adreçats a la gent gran.

No obstant això, en el Pla no s'ha pogut trobar la concreció que els equipaments han de ser més grans de 1000 m², tal com s'exposa a l'informe municipal.

De fet, en el punt 19 del Pla, on es tracten els estàndards econòmics i l'anàlisi de costos dels equipaments de gent gran, es fa referència a equipaments en edificis compartits, tant de més de 1000 m² com de menys de 1000 m².

I, quan en el punt 17 del Pla es tracten les ràtios d'ocupació i el programa de necessitats, s'assenyala que **l'ocupació estarà determinada per la capacitat de les dependències i les vies d'evacuació, de la qual cosa es desprèn que és l'espai el que ha d'indicar el límit de capacitat de l'equipament.**

3. Proximitat, comunitat i lluita contra la soledat no desitjada

Un document municipal més recent és la mesura de govern "**Estratègia sobre canvi demogràfic i envelliment: una ciutat per a tots els cicles de vida (2018-2030)**", que aporta dades com que el 18,8% de les persones de 65 anys o més del Districte de l'Eixample assisteixen a activitats diverses vegades a la setmana, en un percentatge que se situa aproximadament en la mitjana de la ciutat (amb Sarrià - Sant Gervasi en un màxim del 30,8% i Gràcia en un mínim de l'11,1%).

Aquesta mateixa mesura estableix la necessitat de **potenciar l'envelliment actiu**, així com de **potenciar els equipaments i repensar-los**. A tall d'exemple, l'objectiu 33 fa

referència a la definició d'un **nou model de casals de gent gran i als equipaments de proximitat**.

Justament aquesta manca de proximitat és el que preocupa a les persones promotores de la queixa i també a la Sindicatura, per tal com el tancament de l'Espai de Gent Gran Maria Aurèlia Capmany implicarà que, si es volen fer activitats, les persones usuàries s'hauran de desplaçar.

L'informe municipal exposa que ja hi ha altres persones usuàries que fan servir instal·lacions com l'Espai de Gent Gran Montserrat Olivella o l'Espai de Gent Gran Esquerra de l'Eixample.

Hem de tenir en compte les distàncies que hi ha entre l'Espai de Gent Gran Maria Aurèlia Capmany fins a:

- Espai de Gent Gran Montserrat Olivella (c/ Calàbria, 260), que és d'1,6 km.
- Espai de Gent Gran Esquerra de l'Eixample (c/ Rosselló, 78), que és d'1,2 km.
- Espai de Gent Gran Germanetes (c/ Viladomat, entre Consell de Cent i Diputació), que és d'1,3 km. (aquest darrer encara no s'ha posat en marxa i la previsió és que ho pugui fer durant el primer trimestre del 2025).

Aquestes distàncies encara es poden veure incrementades si es compta la distància des de les llars de les persones usuàries.

Des de la Sindicatura entenem que les distàncies indicades no es corresponen amb el concepte de **proximitat** pel que fa a un equipament de gent gran en el qual, en aquest cas, els conceptes de *veïnat* i *xarxa* estan molt presents.

A més, l'article 1 de la Carta europea de salvaguarda dels drets humans a la ciutat estableix el **dret a la ciutat** definint la ciutat com a espai col·lectiu en què tots els habitants tenen **dret a trobar-hi les condicions per a la seva realització**. També diu que les autoritats **fomenten la qualitat de vida dels seus habitants**.

L'Ajuntament de Barcelona, al seu torn, treballa per promoure les xarxes veïnals i comunitàries a través de projectes i serveis diversos, com el projecte d'acció comunitària **Radars**. Un altre exemple és el projecte de la xarxa Vincles BCN, des del qual es pretén que les persones grans estiguin més connectades amb el seu entorn.

Així mateix, es lluita per prevenir i afrontar el repte de la soledat no desitjada entre la gent gran amb el desenvolupament de l'**Estratègia municipal contra la soledat 2020-2030**, que, a grans trets, persegueix, entre d'altres, potenciar relacions i equipaments.

4. Reconsiderar el tancament de l'equipament actual

En el cas analitzat, en el qual l'equipament ja existeix i permet a les persones usuàries un envelliment actiu i el manteniment de xarxes relacionals vinculades, l'actuació municipal, que en promou el tancament i orienta les persones vers d'altres de més allunyats (i, per tant, menys accessibles per a persones grans que puguin tenir

problemes de mobilitat), sembla que s'allunya del criteri de proximitat que vertebrava les iniciatives municipals que hem esmentat abans.

No obstant això, l'informe municipal diu que sempre s'han tingut en compte les persones usuàries i que s'ha fet un tractament individualitzat de cada cas i s'han valorat especialment les persones sobreenvellides que utilitzen l'espai i que tindran més dificultats per desplaçar-se a altres centres. Tot i així, consideren que disposar de millors instal·lacions dona la possibilitat d'incrementar les opcions d'acompanyament i de cura.

Aquesta institució supervisora no dubta que la intencionalitat del Districte de l'Eixample, òbviament, és la de poder oferir espais que reuneixin les condicions adients i òptimes per fer les activitats, com probablement passarà en el futur Espai de Gent Gran Germanetes. Així mateix, també es constata, pel que apunta l'informe municipal, que l'espai actual de Maria Aurèlia Capmany no té una adequació suficient dels espais, cosa que hi dificulta l'activitat i l'accessibilitat.

No obstant això, **des d'aquesta Sindicatura entenem que caldria reconsiderar el tancament d'aquest espai per les conseqüències de limitació d'activitats i de relacions que pot comportar per a les persones que en fan ús actualment.** Així doncs, el nou Espai de Gent Gran Germanetes es podria sumar als ja existents sense anar vinculat al tancament d'un altre espai.

5. Alternatives a l'equipament actual

El Districte de l'Eixample, en el seu informe, exposa que està cercant llocs de la Dreta de l'Eixample on ubicar un espai de gent gran que reuneixi les condicions necessàries, però que la cerca no està donant resultat per la pressió de la zona sobre el parc immobiliari. És voluntat del Districte continuar amb aquesta cerca, però no s'hi preveu una solució immediata ni tampoc es pot garantir que l'espai que es trobi estigui molt a prop de l'actual.

Des de la Sindicatura preocupa molt la pressió immobiliària sobre aquest territori, un fenomen per al qual no hi ha previsió de decreixement, de forma que en un barri tan cèntric i dens **realment serà molt difícil poder trobar un nou espai; per tant, sembla una possibilitat poc versemblant.**

A més, cal tenir en compte que **el Districte de l'Eixample no disposa de Pla d'equipaments** i, per tant, es pot inferir que, si es trobés un espai, aquest podria ser indicat per a usos diferents en funció de les necessitats i les prioritats del moment.

Tot i així, cal situar les decisions que pugui prendre el Districte de l'Eixample en matèria d'equipaments dins el marc de la **potestat discrecional de les administracions**, atès que, malgrat que compartim amb les persones usuàries diverses objeccions al tancament de l'Espai de Gent Gran Germanetes, aquesta decisió no es pren de forma arbitrària sinó cercant la millora del servei a la ciutadania.

6. Dret a la informació i drets de participació

Pel que fa al dret a la informació, observem que tant les persones promotores de la queixa com el Districte mateix es refereixen a la informació facilitada a les persones usuàries de l'equipament i al fet que aquestes persones van interaccionar en diversos moments amb el consistori.

Observem, per exemple, que s'havien adreçat dues cartes a l'alcalde de Barcelona, una **signada per 80 persones** el novembre del 2022, i una altra signada per **112 persones** el març del 2023, en què es demanava que no es tanqués l'Espai de Gent Gran Maria Aurèlia Capmany si no se substituïa per un espai proper. Se'ls va respondre que se n'ajornava el tancament.

D'altra banda, el web municipal no aporta informació sobre el tancament d'aquest centre.

A més, tal com s'exposava en la queixa, l'equipament Espai de Gent Gran Maria Aurèlia Capmany no apareix en la Nova Guia d'equipaments i serveis de l'Eixample, actualitzada el març del 2023.

Cal recordar que l'Ajuntament ha de facilitar informació sobre la seva activitat, tal com estableix l'article 6 de la "Carta de ciutadania. Carta de drets i deures de Barcelona". En la mateixa línia, l'article XI de la Carta europea de salvaguarda dels drets humans a la ciutat estableix que la ciutadania té dret a ser informada de tot allò que afecta la vida social, econòmica, cultural i administrativa local.

Per tant, l'Ajuntament ha de ser transparent en la seva actuació i informar, en el web, dels serveis que ofereix i de les condicions en què ho fa, i aportar les dades corresponents a l'Espai de Gent Gran Maria Aurèlia Capmany i a la data prevista d'obertura de l'Espai de Gent Gran Germanetes.

Quant al dret a la participació, recollit en la Carta municipal de Barcelona i sobre el qual l'article 30.1 diu que l'Ajuntament de Barcelona garanteix la participació ciutadana especialment en les matèries que afecten més directament la qualitat de vida de la ciutadania, comprovem que l'Espai de Gent Gran Maria Aurèlia Capmany apareix en la plataforma Decidim.Barcelona.

En aquesta plataforma consta com a acceptada la proposta següent: "Trobar un nou local per a l'Espai de Gent Gran Maria Aurèlia Capmany a prop de la seva ubicació actual i que reuneixi les necessitats d'espai per fer activitats adients als usuaris més grans de 75 anys, majoritaris", en data d'abril del 2018.

Es desconeix en quin punt ha quedat aquesta proposta (atès que no es troba al web) i quina interpretació ha pogut donar el consistori a aquesta acceptació. Per tant, no disposem d'elements per poder pronunciar-nos sobre aquest aspecte.

DECISIÓ

D'acord amb el que disposen l'article 143 de la Carta municipal de Barcelona i el reglament que regula la Sindicatura de Greuges de Barcelona, aquesta institució té com a missió valorar si s'ha produït un greuge. Considerats els fets i les normes aplicables, conclou que, en aquest cas, **l'actuació del Districte de l'Eixample ha**

estat ajustada a dret, malgrat que ha de millorar en eficàcia a l'efecte de poder actuar en les línies marcades pel consistori mateix quant a potenciar l'envelliment actiu i l'estratègia contra la soledat.

Per tot el que s'ha exposat, aquesta Sindicatura emet la decisió següent:

- **Recomanar al Districte de l'Eixample** que es reconsideri el tancament d'aquest espai per les conseqüències de limitació d'activitats i de relacions que pot comportar per a persones que en fan ús actualment.
- **Recomanar al Districte de l'Eixample** que sigui transparent en la seva actuació, que informi en el web dels serveis que ofereix i de les condicions en què ho fa i que porti les dades corresponents a l'Espai de Gent Gran Maria Aurèlia Capmany i a la data prevista d'obertura de l'Espai de Gent Gran Germanetes.

Aquesta resolució es comunicarà a l'òrgan municipal competent, se'n donarà compte al Plenari del Consell Municipal en l'informe anual reglamentari i s'informarà la persona interessada del seu contingut.